15.9.2023
Mattila Veli-Matti

Eduskunnan talousvaliokunnalle

U 23/2023 vp
Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle: Euroopan komission ehdotukset Euroopan unionin finanssipolitiikan sääntöjen muuttamiseksi (*Finanssipolitiikan säännöt*)

Finanssipolitiikan sääntöjen edistettävä kurinalaista, kestävää taloudenpitoa

- Komission ehdotukset ovat osin oikeansuuntaisia. Ne pyrkivät korjaamaan eräitä finanssipolitiikan sääntökehikon ongelmia mutta samalla voivat luoda uusia.
- On tärkeää pitää kiinni julkisen talouden 3 %:n alijäämäkatosta. Se tuo kurinalaisuutta finanssipolitiikkaan ja osaltaan rajaa julkisen velan kasvua.
- Julkista velkaa koskeva 60 %:n raja-arvo sisältyy edelleen komission ehdotukseen, vaikkakin sitä on häivytetty taka-alalle. Vaihtoehtoisesti olisi voitu harkita raja-arvon päivittämistä sellaiseksi, että se on useimmille jäsenmaille mahdollinen saavuttaa normaalin talouskehityksen oloissa.
- Finanssiala suhtautuu myönteisesti markkinakurin käyttämiseen EU-maiden talouspolitiikan ohjauskeinona sekä jäsenmaiden oman vastuun korostamiseen taloudenpidosta.

Komissio julkaisi huhtikuussa 2023 ehdotuksensa lainsäädäntömuutoksiksi, joilla uudistetaan EU:n finanssipolitiikan sääntökehikkoa. Sitä edelsi marraskuussa 2022 annettu tiedonanto talouspolitiikan koordinaatiokehikon uudistamisesta.

Pandemian alettua vuonna 2020 EU joutui keskeyttämään vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisten velka- ja alijäämäsääntöjen noudattamisen. Tämä oli Finanssiala ry:n (FA) mielestä oikea ratkaisu. Jäsenmaiden mittavat talouden tukitoimet olivat tarpeellisia, jotta pandemian aiheuttaman talouskriisin kielteisiä vaikutuksia tuotantoon ja työllisyyteen voitiin rajata. Kaiken kaikkiaan tässä onnistuttiin kohtuullisesti.

Pandemian myötä julkisen velan määrä kasvoi yleisesti ja ylittää nykyään monissa maissa huomattavasti 60 %:n tason. Näissä oloissa nykyisen sääntökehikon edellyttämä velkatason sopeuttamisvauhti (ns. 1/20-sääntö) on monille jäsenmaille erittäin vaativa ja käytännössä tuskin realistinen toteuttaa. Komission ehdotukseen sisältyvä kehikko, joka perustuu kansallisiin keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisiin suunnitelmiin, on joustavampi ja mahdollistaa nykyistä paremmin maakohtaisten erojen huomioon ottamisen tarvittavien sopeutusurien laatimisessa. On vaikea arvioida, onko kehikko nykyistä yksinkertaisempi ja läpinäkyvämpi. Komission keskeinen rooli kehikon toimeenpanossa herättää kysymyksiä, samoin jäsenmaiden kyky sitoutua useiden vuosien mittaisiin suunnitelmiin.

Ehdotuksen mukaan sääntökehikossa säilyy julkisen velan 60 %:n raja-arvo, mutta sitä on häivytetty taka-alalle ja sen käytännön merkitys jää avoimeksi etenkin Italian ja Kreikan kaltaisten korkeasti velkaantuneiden maiden kohdalla. FA:n mielestä olisi ollut syytä harkita myös raja-arvon päivittämistä sellaiseksi, että se olisi useimmille jäsenmaille mahdollinen saavuttaa. Niiden maiden osalta, joiden velka on

huomattavan korkea, olisi voitu etsiä maakohtaisia räätälöityjä ratkaisuja, jotka täyttävät kestävyyden kriteerin ja ovat samalla realistisia poliittisen päätöksenteon näkökulmasta. Muita maita korkeamman raja-arvon vastapainoksi olisi tullut edellyttää rakenteellisia uudistuksia ja muita toimenpiteitä, joilla velkakestävyyttä lisätään.

Julkisen velan raja-arvoa tärkeämpää on FA:n mielestä pitää kiinni julkisen talouden 3 %:n alijäämäkatosta. Katto sisältyy komission ehdotukseen, samoin liiallisen alijäämän menettely. Alijäämäkatto lisää kurinalaisuutta finanssipolitiikkaan ja osaltaan rajaa julkisen velan kasvua.

Hallinnollisen sääntökehikon uudistamisen rinnalla tulee FA:n mielestä pitää mielessä myös muut keinot, joilla edistetään jäsenmaiden julkistalouksien kestävyyttä. Erityisesti on vahvistettava ”markkinakurin” roolia eli sitä, että velkaantumiseen liittyvät riskit hinnoitellaan markkinoilla oikein. Tällöin suuresti velkaantuneet maat joutuvat maksamaan muita korkeampia korkoja, mikä kannustaa niitä suitsimaan velanottoaan.

FINANSSIALA RY

Veli-Matti Mattila

johtaja, pääekonomisti